

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

दूरशिक्षण केंद्र

प्रथम वर्ष अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश

(शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१)

शिवाजी विद्यापीठाच्या दूरशिक्षण केंद्रांतर्गत विद्यापीठ अनुदान आयोग मान्यताप्राप्त बी.ए., बी.कॉम., एम.ए. (भाषा : मराठी, हिंदी, इंग्रजी), एम.ए. (सामाजिक शास्त्रे:इतिहास, समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र, अर्थशास्त्र), एम.कॉम., एम.एस्सी. (गणित), पी. जी. डिप्लोमा इन ट्रान्सलेशन या प्रथम वर्ष अभ्यासक्रमांसाठी शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ च्या प्रवेशाकरिता दि. १७/१०/२०२० पासून ऑनलाईन पध्दतीने अर्ज मागविण्यात येत आहेत.

दूरशिक्षण केंद्राची वैशिष्ट्ये :

- विद्यार्थी, गृहिणी, नोकरदार, सैनिक, उद्योजक, शेतकरी, कामगार, बंदीजन यांना पदवी आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी मिळणार प्रवेश.
- कोल्हापूर, सांगली, सातारा जिल्ह्यातील दुर्गम भागासह ७७ अभ्यासकेंद्रे.
- अभ्यासकेंद्रामध्ये संपर्कसत्रांचे आयोजन.
- दर्जेदार स्वयंअध्ययन साहित्य उपलब्ध.
- विविध अभ्यासक्रमांचे २००० हून अधिक व्हिडीओ लेक्चर्स.
- विद्यार्थ्यांना नेट-सेट, स्पर्धा परीक्षा तसेच मुलाखत तंत्राबाबत उद्बोधन.
- २५ हून अधिक शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी मार्गदर्शनासाठी उपलब्ध.
- Video Conferencing द्वारे संवाद वर्ग व online learning methodology चा उपयोग.
- Digital-online course material.

संपूर्ण भरलेला अर्ज अभ्यासकेंद्रावर जमा करण्याची अंतिम तारीख दि. ३१/१०/२०२० पर्यंत

अधिक माहितीसाठी: www.unishivaji.ac.in या संकेतस्थळावर Distance Education या लिंकवर भेट द्या अथवा ०२३१-२६०९४५१, २६०९४५२ या दूरध्वनीवर संपर्क साधावा.

श्री.जी.आर.पळसे

प्र. संचालक
परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ

प्रा.(डॉ.)व्ही.डी.नांदवडेकर

कुलसचिव

जा.क्र. दूरशिक्षण/५६०/२०२०-२१

दिनांक : १७/१०/२०२०

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर परिपत्रक

मार्च/एप्रिल/मे - २०२० उन्हाळी सत्रातील परीक्षांबाबत घेण्यात आलेल्या निर्णयाबाबत

संदर्भ- १) मा. संचालक, (उच्च शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य यांचे पत्र क्र। युएनआय/२०२०/बैठक/विशी-
१/४१३१/ए, दिनांक ८ मे , २०२०

२) या कार्यालयाचे परिपत्रक क्र .शिवाजी वि/ परीक्षा / ३३ / २०२० दिनांक १५ मे , २०२०

कोव्हीड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे व तदनुषंगाने झालेल्या टाळेबंदीमुळे राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांच्या परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकाचे नियोजन करण्याकरिता राज्य शासनाने समिती गठीत केली होती. सदर समितीने केलेल्या शिफारसी शासनाने स्वीकृत केल्याचे व त्या अनुषंगाने विद्यापीठानी आवश्यक कार्यवाही करून अधिनस्त महाविद्यालयांना कळविण्याचे संदर्भ क्र. १ येथील पत्रान्वये सूचित केलेले आहे. (सुलभ संदर्भासाठी सोबत प्रत जोडली आहे)

त्यास अनुसरून प्रस्तुत शिफारसी विद्यापीठाच्या सक्षम प्राधिकरणासमोर सादर करण्यात येत असल्यामुळे दरम्यानच्या काळात महाविद्यालये, शिक्षक व विद्यार्थ्यांच्या मनात संभ्रम राहू नये व त्यांना सदर बाबीची प्राथमिक माहिती अवगत व्हावी या हेतूने या कार्यालयामार्फत संदर्भ क्रं. २ येथील परिपत्रकान्वये कळविण्यात आलेले आहे. (सुलभ संदर्भासाठी सोबत प्रत जोडली आहे)

विद्यापीठ अनुदान आयोग यांच्या मार्गदर्शक सूचना आणि मा. संचालक , उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य यांनी संदर्भ क्रं. १ येथील पत्रान्वये कळविलेल्या मार्गदर्शक सूचना अवलोकनी घेवून शिवाजी विद्यापीठाच्या अधिकार मंडळाने घेतलेल्या निर्णयानुसार आदेशान्वये कळविण्यात येते की, शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० च्या उन्हाळी सत्राच्या परीक्षा आणि निकाल घोषित करण्याबाबत परीक्षा विभागामार्फत खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात येणार आहे.

अ. क्रं.	परीक्षार्थ्याची वस्तुस्थिती	विद्यापीठामार्फत करण्यात येणारी कार्यवाही
<p>अ) अंतिम वर्षाचे नियमित आणि रीपीटर परीक्षार्थी (यामध्ये २, ३, ४ व ५ वर्षीय सर्व अभ्यासक्रमांचा समावेश आहे)</p>		
अ-१	अंतिम सत्राच्या परीक्षेसाठी परीक्षा अर्ज भरलेले (ज्यांचे पूर्वीच्या सत्रातील कोणतेही विषय अनुत्तिर्ण/ गैरहजर नाहीत असे) परीक्षार्थी	अशा सर्व परीक्षार्थ्यांसाठी परीक्षेचे (लेखी,प्रात्यक्षिक, मौखिक इ.) आयोजन दि. १ जुलै ते ३१ जुलै २०२० या कालावधीत करण्यात येईल.
अ-२	अंतिम सत्राच्या परीक्षेसाठी परीक्षा अर्ज भरलेले (ज्यांचे पूर्वीच्या सत्रातील कोणतेही विषय अनुत्तिर्ण/ गैरहजर आहेत असे म्हणजेच अनुशेष असणारे) परीक्षार्थी	अशा सर्व परीक्षार्थ्यांसाठी परीक्षेचे (लेखी,प्रात्यक्षिक, मौखिक इ.) आयोजन दि. १ जुलै ते ३१ जुलै २०२० या कालावधीत करण्यात येईल.
अ-३	ज्या परीक्षार्थ्यांचे अंतर्गत मूल्यमापन अपूर्ण आहे	सर्व परीक्षार्थ्यांचे अंतर्गत चाचणी, प्रकल्प कर्म, सत्र कर्म , तोंडी परीक्षा इ. जे लागू असेल ते अंतर्गत मूल्यमापन विद्यापीठ अधिविभाग/ महाविद्यालयामार्फत पूर्ण करून घेण्यात येईल .
<p>ब) अंतिम वर्षाव्यतिरिक्त इतर वर्षाचे नियमित परीक्षार्थी (यामध्ये २, ३, ४ व ५ वर्षीय सर्व अभ्यासक्रमांचा समावेश आहे)</p>		
ब-१	ज्यांनी चालू सत्राच्या (उदा. सत्र २/४/६/८) परीक्षेसाठी परीक्षा अर्ज भरलेला आहे	<p>अशा सर्व परीक्षार्थ्यांचे गुणांकन खालील सूत्रानुसार केले जाईल -</p> <p>एकूण गुण = चालू सत्राचे अंतर्गत मूल्यमापन गुण ५० % + लगतच्या सत्राचे गुण ५० %</p> <p>याबाबत सविस्तर तपशील संदर्भ क्रं. २ येथील परिपत्रकातील मुद्दा क्रं. ७ मध्ये नमूद केल्यानुसार असेल.</p> <p>वरील सूत्रानुसार निकाल घोषित करताना गुणपत्रिकेवर चालू सत्रामधील अंतर्गत गुण आहेत तसेच दर्शवून सत्राच्या सैद्धान्तिक/ लेखी परीक्षेचे गुण हे त्या अनुषंगाने दर्शवण्यात येतील.</p> <p>उदा. ८० :२० पॅटर्नमधील दुसऱ्या सत्राच्या परीक्षार्थींचे पहिल्या सत्राचे सरासरी गुण ७० (१०० पैकी) असल्यास व एका विषयाचे अंतर्गत गुण १८ (२० पैकी) असतील तर संयुक्त सूत्रानुसार ३५ + ४५ असे एकूण ८० गुण देण्यात येतील</p>

		असे देण्यात येणार गुण सदरचे ८० (१०० पैकी) गुण गुणपत्रिकेवर दर्शवताना खालील प्रमाणे नमूद करण्यात येतील = त्या पेपरचे अंतर्गत गुण १८ (२० पैकी) त्या पेपरचे लेखी परीक्षा गुण ६२ (८० पैकी)
ब-२	चालू सत्राच्या परीक्षेव्यतिरिक्त पूर्वीच्या सत्रातील अनुत्तिर्ण / गैरहजर विषयासाठी परीक्षा अर्ज भरलेले परीक्षार्थी	अशा सर्व परीक्षार्थ्यांची परीक्षा जुलैमध्ये आयोजित केली जाणार नसून ती पुढील चार महिन्यामध्ये आयोजित केली जाईल. परिस्थितीनुसार यामध्ये बदल झालेस तसे विद्यापीठाच्या संकेतस्थळावर प्रसिद्ध केले जाईल.
ब-३	ज्या विद्यार्थ्यांना एटीकेटी न मिळालेले Year Down झालेले आहेत व ज्यांनी परीक्षेसाठी अर्ज भरलेला आहे	अशा सर्व परीक्षार्थ्यांच्या परीक्षा उपरोक्त ब-२ नुसार घेण्यात येतील

क) अन्य निर्णय :

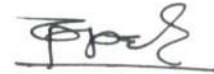
१. फक्त विद्यमान परीक्षेसाठी - अंतिम वर्षाव्यतिरिक्त इतर वर्षांचे सर्व अभ्यासक्रमांचे सर्व परीक्षार्थी कॅरी फॉरवर्ड पद्धतीनुसार पुढील वर्षामध्ये प्रवेशास पात्र असतील.
२. वार्षिक परीक्षा पद्धती असणाऱ्या पदव्युत्तर पदविका / पदविका अभ्यासक्रमाच्या परीक्षार्थ्यांसाठी अंतिम परीक्षेचे आयोजन करण्यात येणार असून त्यांनी परीक्षा देणे आवश्यक आहे.
३. ज्या परीक्षार्थ्यांची अंतर्गत परीक्षा पूर्ण झाली नसेल अशा परीक्षार्थ्यांची अंतर्गत परीक्षा पूर्ण करून घेण्यात येणार असून सदर परीक्षेसाठी गैरहजर परीक्षार्थ्यांना अंतर्गत परीक्षेमध्ये गुणांकन देण्यात येणार नाही.

अंतिम वर्षाव्यतिरिक्त इतर वर्षातील परीक्षार्थ्यांच्या बाबतीत अंतर्गत गुणांचे बाबतीत खालील प्रमाणे कार्यवाही करण्यात येणार आहे -

(i) ज्या अभ्यासक्रमास अंतर्गत गुण लागू नाही अशा अभ्यासक्रमासाठी लगतच्या पूर्वीच्या सत्राचे गुण १०० % चालू सत्राच्या गुणदानासाठी विचारात घेण्यात येणार आहेत.

(ii) जे परीक्षार्थी लगतच्या पूर्वीच्या सत्रामध्ये एक किंवा अनेक विषयात अनुत्तीर्ण झालेले असतील अशा परीक्षार्थ्यांचे परीक्षेतील सर्व विषयांचे एकूण गुण घेवून सरासरी काढण्यात येईल आणि असे सरासरी गुण हे चालू सत्राच्या अंतर्गत गुणामध्ये प्रत्येक विषयासाठी ग्राह्य धरण्यात येतील .

४. “ पर्यावरण अभ्यास ” या विषयाची लेखी परीक्षा होणार नाही. या विषयाचे गुणदान प्रकल्प / अंतर्गत गुणावर करून श्रेणी / गुणदान करण्यात येईल.
५. Skill Development Course, व Democracy, Election and Good Governance तसेच Communication Skill या विषयाची परीक्षा झाली असेल तर त्याचे गुण विचारात घेवून निकाल घोषित करण्यात येईल. ज्यांची या विषयाची परीक्षा झालेली नाही त्यांची परीक्षा पुढील शैक्षणिक सत्रात/वर्षात घेवून त्याचा निकाल त्यावेळी घोषित करण्यात येईल.
६. चालू सत्राचा निकाल घोषित झालेनंतर ज्या परीक्षार्थीना गुणांकनात सुधारणा करावयाची असेल तर त्या विद्यार्थ्यांना पुन्हा परीक्षा देण्याची संधी येत्या शैक्षणिक वर्षात उपलब्ध करून देण्यात येईल. अशा प्रकरणी दोन्ही परिक्षेतील जे जास्तीचे गुण असतील ते परीक्षार्थीला देण्यात येतील.
७. परीक्षेवेळी सर्व संबंधित घटकांनी या परिपत्रकासोबत जोडलेल्या **Sanitization Protocol** चे काटेकोरपणे पालन करणे आवश्यक आहे.
८. ज्या विद्यार्थ्यांचे टाळेबंदी अथवा काही कारणास्तव परीक्षा अर्ज अद्याप भरावयाचे राहिलेत अशा परीक्षार्थीना परीक्षा अर्ज भरण्याची संधी अधिकारमंडळाच्या निर्णयानुसार देण्यात येणार असून याबाबत स्वतंत्रपणे कळविण्यात येईल.
९. तथापि उपरोक्त घेण्यात येणाऱ्या परीक्षांच्या संदर्भात विद्यापीठ अनुदान आयोग/ महाराष्ट्र शासनाकडून यापुढे वेळोवेळी प्राप्त निर्देशानुसार कार्यवाही करण्यात येईल व सदरची बाब विद्यापीठ संकेतस्थळावरून सर्व संबंधित घटकांना अवगत करण्यात येईल.

प्र. संचालक

परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ

सोबत : वरीलप्रमाणे

जा. क्र. /शिवाजी वि/परीक्षा /३५ / २०२०

दिनांक - २९ मे २०२०

महाराष्ट्र शासन
शिक्षण संचालनालय (उच्च शिक्षण)
महाराष्ट्र राज्य, पुणे-४११ ००१

www.dhepune.gov.in

Email- vishi.dhepune@nic.in

फोन नं. ०२०/२६१२२११९, २६०५१५१२, २६१२४६३९

फॅक्स ०२०/२६११११५३

क्रमांक- युएनआय/२०२०/बैठक/विशि-१/ ४९३९ A

दिनांक- ८ मे, २०२०

प्रति,

१. मा.कुलगुरु, सर्व अकृषी विद्यापीठे, महाराष्ट्र राज्य.
२. मा.कुलगुरु, कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विद्यापीठ, रामटेक नागपूर
३. मा.कुलगुरु, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक
४. मा.कुलगुरु, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर तंत्रशास्त्र विद्यापीठ, लोणेरे रायगड.

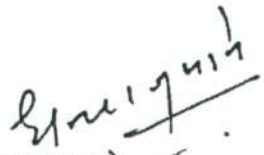
विषय कोविड १९ च्या प्रादुर्भावामुळे व तद्अनुषंगाने झालेल्या टाळेबंदीमुळे राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांच्या परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकाचे नियोजन करण्याकरिता मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांनी गठीत केलेल्या राज्यस्तरीय समितीचा अहवाल.

संदर्भ शासनपत्र क्रमांक संकीर्ण-२०२०/प्र.क्र.१२३/विशि-३
दिनांक ८ मे, २०२०

उपरोक्त विषयाबाबतचे शासनाचे पत्र व सहपत्रे सोबत जोडली आहेत, कृपया अवलोकनी घ्यावीत.

वरील संदर्भिय पत्रानुसार कळविण्यात येते की, मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे निर्देशानुसार विद्यापीठांच्या परीक्षा घेण्याबाबत तसेच राज्यातील सर्व विद्यापीठांचे शैक्षणिक कॅलेंडर व परीक्षांकरिता एक सामाईक योजना तयार करण्याकरिता राज्यातील चार विद्यापीठांचे कुलगुरु तसेच संचालक, उच्च शिक्षण व संचालक, तंत्र शिक्षण यांचो एक राज्यस्तरीय समिती दिनांक ०६ एप्रिल, २०२० रोजीच्या आदेशान्वये गठीत करण्यात आली. सदर समितीने आपला अहवाल शासनास दिनांक ६ मे, २०२० रोजी सादर केला आहे.

सदर अहवालामधील शिफारसी राज्य शासनाने स्विकृत केल्या आहेत. सदर अहवालाची प्रत सोबत जोडण्यात येत आहे. या अहवालातील शिफारसीच्या अनुषंगाने विद्यापीठांनी आवश्यक ती उचित कार्यवाही करून आपल्या अधिनस्थ सर्व महाविद्यालयांना कळविण्यात यावे ही विनंती.

(डॉ. धनराज माने)

शिक्षण संचालक (उच्च शिक्षण)
महाराष्ट्र राज्य, पुणे-१.

प्रत- माहितीस्तव सादर-

१. स्वीय सहाय्यक, मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२
२. स्वीय सहाय्यक, मा.राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३३
३. मा.सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, विस्तार भवन, मुंबई-३२
४. मा.आयुक्त, सीईटी सेल, मुंबई.
५. संचालक, तंत्र शिक्षण, मुंबई.
६. संचालक, कला शिक्षण, मुंबई.

महाराष्ट्र शासन

क्र. संकीर्ण-२०२०/प्र.क्र.१२३/विशि-३
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक: ८ मे, २०२०.

प्रति,

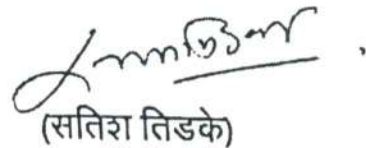
संचालक,
उच्च शिक्षण,
महाराष्ट्र राज्य
पुणे.

विषय: कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे व तद्अनुषंगाने झालेल्या टाळेबंदीमुळे राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठाच्या परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकाचे नियोजन करण्याकरीता मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांनी गठित केलेल्या राज्यस्तरीय समितीचा अहवाल

महोदय,

मा.मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे निर्देशानुसार विद्यापीठांच्या परीक्षा घेण्याबाबत तसेच राज्यातील सर्व विद्यापीठांचे शैक्षणिक कॅलेंडर व परीक्षांकरिता एक सामाईक योजना तयार करण्याकरिता राज्यातील चार विद्यापीठांचे कुलगुरु तसेच संचालक, उच्च शिक्षण व संचालक, तंत्र शिक्षण यांची एक राज्यस्तरीय समिती दिनांक ६ एप्रिल, २०२० रोजीच्या आदेशान्वये गठित करण्यात आली. सदर समितीने आपला अहवाल शासनास दिनांक ६ मे, २०२० रोजी सादर केला आहे. सदर अहवालामधील शिफारशी राज्य शासनाने स्विकृत केल्या आहेत. तरी या शिफारशीनुसार आवश्यक कार्यवाही करण्याबाबत सर्व संबंधित विद्यापीठांना कळविण्यात यावे.

आपला,

(सतिश तिडके)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे व तद्अनुषंगाने झालेल्या टाळेबंदीमुळे राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठाच्या परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकाचे नियोजन करण्याकरीता मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांनी गठित केलेल्या राज्यस्तरीय समितीचा अहवाल

सविनय सादर
मा. सचिव,
उच्च व तंत्रशिक्षण,
महाराष्ट्र शासन

दिनांक- ०६ मे, २०२०

अनुक्रमणिका

अनुक्रमणिका	विषय	पृष्ठ क्र.
१.	प्रस्तावना	३
२.	शिफारशी	४
३.	ऋणनिर्देश	९
४.	परिशिष्ट १	११
५.	परिशिष्ट २	१३

कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे व तद्अनुषंगाने झालेल्या टाळेबंदीमुळे राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांच्या परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकाचे नियोजन करण्याकरीता मा. मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांनी गठित केलेल्या राज्यस्तरीय समितीचा अहवाल

प्रस्तावना:

कोविड -१९ महामारीच्या प्रादुर्भावामुळे आणि त्याअनुषंगाने केंद्र व राज्य शासनाने केलेल्या विविध उपाययोजनांच्या निमित्ताने, राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांचे कुलगुरू, तंत्रज्ञान आणि मुक्त विद्यापीठांच्या कुलगुरूंची तसेच सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण शिक्षण विभाग, संचालक, उच्च शिक्षण विभाग, संचालक, तंत्र शिक्षण विभाग अशी एकत्रित बैठक मा. मंत्री, श्री. उदयजी सांमत, उच्च व तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य द्वारे दिनांक ६ एप्रिल, २०२० रोजी ११.०० वाजता व्हिडीयो कॉन्फरन्सिंगच्या माध्यमाद्वारे आयोजित करण्यात आली. विद्यापीठांचे शैक्षणिक सत्र २०१९-२०२० आणि २०२०-२०२१ साठीचे वेळापत्रके आणि सत्र परीक्षांची फेररचना व निकाल जाहिर करणे या मुख्य विषयांवर बैठकीचे आयोजन करण्यात आले होते. बैठकी दरम्यान माननीय मंत्री महोदयांनी विद्यापीठांच्या परीक्षांचे आयोजन, यावर गंभीर चिंता व्यक्त करत राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांनी एकाच वेळी परीक्षा आयोजित कराव्यात व शैक्षणिक वेळापत्रकांमध्ये साधर्म्य असावे असे सूचित केले. याअनुषंगाने अनेक विषयांवर चर्चा करण्यात आली.

बैठकीत राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांचे शैक्षणिक वेळापत्रक व परीक्षांचे नियोजनासाठी खालील सदस्यांची समिती नेमण्यात आली. संचालक, उच्च शिक्षण विभाग ह्यांची स्वाक्षरी असलेल्या पत्रकान्वये (दिनांक ६ एप्रिल, २०२०, संदर्भ. क्र. २००४०६/१९) सदर समितीने मंत्री महोदय व सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग यांना तातडीने अहवाल सादर करण्यासाठी विनंती करण्यात आली.

समिती:

१. प्रा. सुहास पेडणेकर, कुलगुरू, मुंबई विद्यापीठ (निमंत्रक)
२. प्रा. नितीन करमळकर, कुलगुरू, सवित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
३. प्रा. देवानंद शिंदे, कुलगुरू, शिवाजी विद्यापीठ
४. प्रा. शशिकला वंजारी, कुलगुरू, एस.एन.डी. टी, विद्यापीठ
५. डॉ. धनराज माने, संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र शासन
६. डॉ. अभय वाघ, संचालक, तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन

कोविड-१९ चे अरिष्ट हे समाज आणि राज्य यांना आव्हान आहे. कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे सर्वसामान्य जनजीवन विस्कळीत झाले आहे. याचा थेट परिणाम अनेक घटकांवर झाल्याचे दिसून येत आहे. सर्व देशाचा ताबा घेऊन शैक्षणिक संस्थांच्या दैनंदिन कार्यपद्धतीवरही याचे गंभीर परिणाम झाले आहेत. नेहमीच्या परीक्षांचे वेळापत्रक कोलमडले असून त्याचा नियोजनांवर मोठा परिणाम झाला आहे. १४ मार्च, २०२० पासून शैक्षणिक संस्था बंद ठेवण्यात आल्या आहेत. कोविड-१९ मुळे उद्भवलेली ही परिस्थिती कशा पद्धतीने बदलेल याचे चित्र अजूनही स्पष्ट झाले नाही.

समितीची पहिली बैठक ऑनलाईन पद्धतीने दिनांक १४ एप्रिल, २०२० रोजी पार पडली. बैठकीत वरील विषयांच्या अनुषंगाने चर्चा करण्यात आली. तसेच पुढे सर्वानुमते असेही ठरले की, याबाबत अंतिम निर्णय घेण्यापूर्वी विद्यापीठ अनुदान आयोगाचा अहवाल / मार्गदर्शक तत्वे सादर होण्याची वाट पहावी.

२९ एप्रिल, २०२० रोजी पत्र.क्र. डी.डी. नं, एफ-१/२०२० (सचिव) रोजी विद्यापीठ अनुदान आयोगाने परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकांबाबत मार्गदर्शक सूचना निर्गमित केल्या. त्यानंतर या समितीची दुसरी बैठक ऑनलाईन पद्धतीने दिनांक १ मे, २०२० रोजी घेण्यात आली. बैठकीत विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वांवर चर्चा करण्यात आली. तसेच याबाबत उच्च शिक्षणातील सर्व भागधारकांच्या सूचना आणि मते मागवावीत असे चर्चेदरम्यान एकमताने ठरविण्यात आले. समितीने सर्व कुलगुरू व इतर भागधारकांबरोबर टेली-कॉन व ऑनलाईन चर्चेच्या अनेक फेऱ्या आयोजित केल्या. शैक्षणिक संस्थांचे संचालक मंडळ, प्राचार्य, शिक्षक व विद्यार्थी संघटना या सर्वांकडून लिखित सूचना मागविण्यात आल्या. त्यानंतर समितीच्या अनुक्रमे तीन बैठका दिनांक ३ मे, २०२०, ४ मे २०२० आणि ०६ मे २०२० रोजी आयोजित करण्यात आल्या.

शिफारशी:

विद्यापीठ अनुदान आयोगाने निर्गमित केलेली मार्गदर्शक तत्वे, सर्व विद्यापीठांच्या कुलगुरूंसह विविध भागधारकांनी केलेल्या सूचनांच्या अनुषंगाने राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांच्या परीक्षांचे नियोजन आणि शैक्षणिक वेळापत्रकाबाबत समिती खालील शिफारशी करित आहे.

(अ) विद्यापीठ अनुदान आयोगाने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वांतील ५ व्या क्रमांकातील परीक्षा या शिर्षकांतर्गत राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठे तसेच राज्य समूह विद्यापीठे अनुपालन करतील.

१. कोव्हिड-१९ मुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीच्या अनुषंगाने 'सामाजिक अंतर' व विद्यार्थ्यांची सुरक्षा व आरोग्य याचे गांभीर्य लक्षात घेता पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तरच्या अंतिम वर्षातील विद्यार्थी वगळून इतर विद्यार्थ्यांना (परिशिष्ट-१) मिळणारी ग्रेड ही ५०% अंतर्गत मूल्यमापनावर आधारित आणि ५०% पूर्वीच्या सत्रांतील परीक्षेचे गुण (उपलब्ध असल्यास) ठरवावी. अंतर्गत मूल्यमापन हे निरंतर मूल्यमापन, सत्रपूर्व परीक्षा, सत्रमध्य परीक्षा, अंतर्गत मूल्यमापन किंवा मुलांच्या प्रगतीसाठी असलेले इतर कुठलेही यापैकी काहीही असू शकेल.

जर पूर्वीच्या परीक्षा किंवा सत्रांचे गुण उपलब्ध नसल्यास विशेष करून वार्षिक सत्राच्या पहिल्या वर्षाच्या परीक्षांच्या बाबतीत १००% अंतर्गत मूल्यमापन करण्यात यावे.

जर विद्यार्थ्यांला स्वतःच्या ग्रेड (श्रेणी) मध्ये सुधारणा हवी असल्यास पुढील सत्रामध्ये त्याने/तिने परीक्षा द्याव्यात. सत्रांतर्गत परीक्षा ही कोव्हिड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे विद्यमान शैक्षणिक वर्षासाठी (२०१९-२०२०) करण्यात आलेली उपाययोजना आहे, जेणे करून सर्व भागधारकांच्या सुरक्षेचा आणि आरोग्याचा प्रश्न उद्भवणार नाही आणि विद्यार्थ्यांसाठी परीक्षांचे पावित्र्य आणि गुणवत्ता सांभाळली जाईल.

याशिवाय खालील उपाय योजना करण्यात याव्या:

i) ज्या विषयांमध्ये विद्यार्थी अनुतीर्ण झाला असल्यास "कॅरी फॉरवर्ड" च्या पद्धतीनुसार विद्यमान शैक्षणिक वर्षापुरतेच असेल तो प्रत्येक विद्यार्थी पुढच्या सत्रात किंवा पुढच्या वर्षात प्रवेश करेल. एवढेच नव्हे तर गैरहजर किंवा अनुतीर्ण विषयांच्या परीक्षा त्याने जेव्हा त्या परीक्षांचे आयोजन होईल तेव्हा उत्तीर्ण व्हावे.

प्रत्येक विद्यापीठाने महाविद्यालयीन स्तरावर अशा प्रकारच्या "कॅरी फॉरवर्ड" परीक्षा पुढचे शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर चार महिन्यांच्या आत घेण्यात याव्यात.

ii) ज्या विद्यार्थ्यांना आपल्या ग्रेड मध्ये सुधारणा करायची असेल, त्याला अजून एक संधी उपलब्ध होईल. त्याने विद्यमान सत्रातील परीक्षा पुढील सत्रात किंवा पुढील शैक्षणिक वर्षात द्याव्यात किंवा पूरक परीक्षा द्याव्यात. अशा प्रकारे वर्ग/ ग्रेड परीक्षा सदर महाविद्यालयाने पुढील शैक्षणिक वर्षात आपल्या सोयीप्रमाणे आयोजित कराव्यात.

२. विद्यार्थ्यांच्या किमान उपस्थितीबाबतची टक्केवारी लक्षात घेता, टाळेबंदीचा कालावधी हा त्या विद्यार्थी/ संशोधन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा उपस्थिती कालावधी म्हणून ग्राह्य धरण्यात यावा.

३. सर्व अंतिम वर्षांच्या परीक्षा (पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर) (परिशिष्ट-१) सर्व विद्यापीठांनी विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वांप्रमाणे (परीक्षा क्र. १, २, ३ आणि ४) आयोजित कराव्यात, त्या खालील मुद्द्यांच्या आधारे अधिक सोप्या पद्धतीने विशद करण्यात येत आहेत.

अ) शैक्षणिक क्षेत्राचे पावित्र्य आणि परीक्षा पद्धतीची निष्ठा लक्षात घेऊन विद्यापीठांनी पर्यायी व सुलभ परीक्षा पद्धतीचा विचार करावा जेणे करून ही प्रक्रिया अल्प कालावधीत व विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या सी.बी.सी.एस. बाबतच्या गरजेशी सुसंगत व यशस्वी होईल. त्यामध्ये एम.सी.क्यु (बहुपर्यायी प्रश्न) / ओ.एम.आर आधारित परीक्षा, खुले पुस्तक परीक्षा, खुले पर्याय परीक्षा, असाइन्मेंट/ सादरीकरणधारित मूल्यमापन इत्यादींचा अंतर्भाव होतो.

ब) विद्यापीठांनी प्रभावी व नवकल्पक पद्धतीने परीक्षांचे आयोजन करावे, ज्यात तीन तासांच्या परीक्षांऐवजी दोन तासांच्या परीक्षांचे आयोजन करावे. गरजेप्रमाणे मात्र परीक्षा पद्धतीचे पावित्र्य कायम राखत विविध पाळ्यांमध्ये परीक्षांचे आयोजन करता येईल व विद्यार्थ्यांच्या मूल्यमापनचे गांभीर्य व पावित्र्यही राखता येईल.

क) विद्यापीठांनी त्यांच्या प्रचलित परीक्षांचे नियम, अध्यादेश, अधिनियमांच्या आधारे ऑनलाईन/ ऑफलाईन पद्धतीने परीक्षा आयोजित कराव्यात. विद्यापीठांकडे असलेल्या पायाभूत सुविधांचा पूर्ण विचार करून व सुरक्षित सामाजिक अंतर पाळून तसेच प्रत्येक विद्यार्थ्यांना उचित संधी मिळेल याची खातरजमा करण्यात यावी.

ड) विद्यापीठांनी परीक्षा १ जुलै ते ३१ जुलै, २०२० दरम्यान आयोजित कराव्यात मात्र सामाजिक अंतर पाळले जाईल याची काळजी घ्यावी.

इ) पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर परीक्षांच्या अंतिम वर्षांचे प्रात्यक्षिके घेताना छोट्या तुकड्यांत तसेच कमीत-कमी वेळेत पूर्ण दिवसांत अनेक तुकड्या असे करून घ्यावात. अंतस्थ व बहिःस्थ परीक्षक एकाच महाविद्यालयाचे चालतील. मौखिक परीक्षा किंवा प्रकल्प-मौखिक परीक्षा स्काईप, किंवा इतर उपकरणांच्या माध्यमातून घ्याव्यात. जर विद्यार्थ्यांचे त्यांना

प्रत्यक्ष बोलावून मूल्यमापन करणे शक्य नसेल तर त्याचे जर्नल्स, अंतर्गत परीक्षा (असल्यास) व मौखिक परीक्षा याआधारे त्याचे मूल्यमापन करावे.

सर्व अंतिम वर्गातील पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांचे परीक्षांचे काही अनुशेष शिल्लक असल्यास अशा परीक्षांचे नियोजन ०१ जुलै ते ३१ जुलै २०२० च्या दरम्यान पूर्ण करण्यात यावेत. या अनुशेष परीक्षांसाठी लागणाऱ्या प्रश्नपत्रिका त्या त्या महाविद्यालयांने विद्यापीठांच्या मार्गदर्शनाखाली तयार कराव्यात. अशा अनुशेष परीक्षांचा कालावधी विद्यमान विद्यार्थ्यांसाठी असलेल्या कालावधीसारखा समान असावा, अनुशेष स्तरावरावरील परीक्षा या शक्यतो मुख्य परीक्षेच्या आधी घ्याव्यात. जर विद्यार्थी हा अनुशेष भरून काढू शकला नाही किंवा अनुत्तीर्ण झाला, तरी त्याला पुढच्या सत्रात परीक्षेला बसण्याची मुभा द्यावी.

४. १३ मार्च २०२० पर्यंत नियमित वर्ग अध्ययनातून पूर्ण झालेला अभ्यासक्रम हा अंतिम वर्षाच्या पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर परीक्षेसाठी ग्राह्य धरण्यात यावा.

५. इंटर्नशिप तसेच अनुषंगिक कार्यांच्या अनुषंगाने सर्व भागधारकांची सुरक्षितता याअनुषंगाने विद्यापीठे/ महाविद्यालयांनी काही खालील काही बाबींचा अवलंब करावा.

- i) विद्यार्थ्यांना ऑनलाईन पद्धतीने इंटर्नशिप किंवा अनुषंगिक कार्ये करण्यास तसेच घरी राहून डिजिटल पद्धतीने कार्ये करण्यास परवानगी द्यावी.
- ii) सध्या सुरू असलेल्या प्रकल्पात किंवा कार्यात त्यांना गुंतवून ठेवावे.
- iii) इंटर्नशिपचा मानीव कालावधी लांबविण्यात यावा.
- iv) इंटर्नशिपचा कालावधी कमी करण्यात यावा तसेच असायमेंट सोबत त्याची जोड द्यावी.

६) पी.एचडी आणि एम.फिलचे व्हायवा-व्होसे घेण्यासाठी विद्यापीठे व्हिडिओ कॉन्फरेंसिंगकरीता गुगल, स्काईप, मायक्रोसॉफ्ट तंत्रज्ञानाच्या माध्यमांचा वापर करू शकतात. किंवा जे अधिक सोयीचे होईल अशा माध्यमातून याचे नियोजन करता येईल मात्र त्यासाठी प्रचलित विद्यापीठांचे नियम व विद्यापीठ अनुदान आयोगाने २०१६ ला निर्गमित केलेल्या ९.६ आणि ९.९ यात अधोरेखित केलेल्या बाबींची पूर्तता केली जाईल याची काळजी घेणे गरजेचे असेल. व्हायवा-व्होस परीक्षांचे नियोजन करताना ते संशोधन मार्गदर्शक आणि परीक्षक यांच्यासोबतच संशोधन सल्लागार समितीचे सदस्य, विभागातील सर्व शिक्षक आणि संशोधकांसह इच्छूक तज्ज्ञ/ संशोधकांसाठी खूले असेल. त्याचबरोबर तज्ज्ञांनी स्वाक्षरी केलेल्या अहवालाची रितसर नोंद विद्यापीठाने करावी.

७) ज्या एम.फिल आणि पी.एचडी. विद्यार्थ्यांना त्यांचे प्रबंध, प्रबंधिका सादर करण्याची अंतिम तारीख किंवा कमाल मर्यादा विद्यापीठांच्या प्रचलित नियम/ अधिनियमांनुसार संपूष्टात आली असेल किंवा कोव्हिड-१९ या कालावधीत संपूष्टात येत असेल अशा विद्यार्थ्यांना त्यांचे प्रबंध/ प्रबंधिका व त्या बरोबरच्या इतर बाबी सादर करण्यास मुदतवाढ देण्यात यावी किंवा प्रबंधांचा स्विकार करण्यात यावा व पुढील सहा महिन्यात प्रलंबित राहिलेली कार्यवाही करण्यात यावी. तसेच जे विद्यार्थी प्रबंध सादर करू शकले नाहीत अशा विद्यार्थ्यांसाठी सहा महिन्यांचा कालावधी वाढवून देण्यात यावा.

८) कोव्हिड-१९ च्या उद्रेकामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीत विद्यार्थ्यांना परीक्षा आणि त्यांच्या शैक्षणिक हितासाठी मार्गदर्शन मिळावे यासाठी विद्यापीठांमध्ये विद्यार्थी तक्रार निवारण कक्ष आणि हेल्पलाईन सुरु करण्यात यावी. परीक्षांसाठी तसेच शैक्षणिक वेळापत्रकाबाबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन आणि सहाय्य मिळणेसाठी जिल्हानिहाय समुपदेशनाची सोय उपलब्ध करून देण्यात यावी.

९) सर्व स्वायत्त महाविद्यालयांनी जेथे आवश्यक आहे तेथे उपनिर्दिष्ट मार्गदर्शक तत्वांचे पालन करावे, सर्व विद्यार्थ्यांना समान संधीची उपलब्धतता आणि परीक्षांचे पावित्र्य आणि गुणवत्ता राखली जाईल याची त्यांनी काळजी घ्यावी.

१०) ज्या विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयीन तथा-विद्यापीठ परीक्षांचे अर्ज सादर केले नाहीत अशा विद्यार्थ्यांचे परीक्षा अर्ज ऑनलाईन पद्धतीने भरले जावेत तसेच त्यांची माहिती व अर्जात भरलेल्या सर्व माहितीची खोतरजमा ही त्या-त्या महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांनी विहित कालावधीत करून घ्यावी.

११) ३१ जुलै २०२० पर्यंत पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या अंतिम वर्षांच्या परीक्षा घेणे शक्य होणार नाही असे वाटल्यास राज्य सरकारकडे जूनच्या अंतिम आठवड्यात परिस्थितीचा आढावा घेऊन पुढील सूचना द्याव्यात अशी विनंती आहे.

१२) दिनांक ०१ मे, २०२० रोजी एआयसीटीई कडून प्राप्त झालेल्या पत्राच्या अनुषंगाने उपनिर्दिष्ट शिफारशी या पॉलिटिकिनक महाविद्यालयांतील विद्यार्थ्यांना सुद्धा लागू राहतील (परिशिष्ट-२)

१३) पदवीपूर्व अभ्यासक्रमांच्या प्रवेशासाठी सीईटी परीक्षा शक्यतो ०१ जुलै ते १९ जुलै, २०२० आणि पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांच्या प्रवेशासाठी शक्यतो २० जुलै ते ३० जुलै २०२० दरम्यान आयोजित करण्यात यावी. तसेच अतिवृष्टी किंवा वाहतूकीच्या अपुऱ्या साधनांमुळे किंवा इतर अनुषंगिक बाबींच्या कारणामुळे विद्यार्थी विहित तारखांमध्ये परीक्षेस प्रविष्ट होऊ शकला नाही अशावेळी सीईटी परीक्षेस बसण्यासाठी आणखी एक संधी देण्यात यावी. त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांची गैरसोय टाळण्यासाठी अधिकाधिक परीक्षा केंद्रांची व्यवस्था करण्यात यावी.

१४) एसएनडीटी महिला विद्यापीठाचे कार्यक्षेत्र देशभर असून सात राज्यांमध्ये त्यांचे सलंगित महाविद्यालये आहेत. अशावेळी कोव्हिड-१९ च्या परिस्थितीचे गांभिर्य लक्षात घेऊन उपलब्ध सोयी आणि परिस्थितीनुसार त्यांनी परीक्षांचे नियोजन करावे.

१५) विविध अभ्यासक्रमांसाठी प्रविष्ट असलेल्या परदेशी विद्यार्थ्यांच्या बाबतीत प्रत्येक विद्यापीठाने विद्यापीठ अनुदान आयोगाने निर्गमित केलेल्या सूचनांचे पालन करावे.

(ब) शैक्षणिक वेळापत्रकामध्ये (Academic Calendar) अल्प बदल सुचवून, विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या मार्गदर्शक तत्वांचे अनुपालन राज्यातील विद्यापीठांनी करावे.

ग्रीष्मकालीन सुट्टी / उन्हाळी सुट्टी	प्रत्येक विद्यापीठाने ग्रीष्मकालीन/ उन्हाळी सुट्टीच्या कालावधीचे नियोजन त्यांच्यास्तरावर करावे.
महाविद्यालये व विद्यापीठे सुरू होण्याची तारीख	जून १५, २०२० (तात्पुरत्या स्वरूपात)
शैक्षणिक उपक्रमांच्या पूर्वतयारीचा कालावधी	३० जूनपर्यंत, २०२०
पदवीपूर्व व पदव्युत्तर अंतिम परीक्षा वगळून इतर परीक्षांच्या गुणपत्रिका विद्यापीठाला सादर करण्याची तारीख	३० जून, २०२०पर्यंत
पदविका अभ्यासक्रम, पदवीपूर्व व पदव्युत्तर अंतिम परीक्षा वगळून इतर सर्व परीक्षांचे निकाल जाहीर करण्याची तारीख	१५ जुलै, २०२०पर्यंत
पदविका अभ्यासक्रम, पदवीपूर्व व पदव्युत्तर अंतिम परीक्षा व त्यांच्या इतर अनुशेष परीक्षांच्या तारखा	०१ जुलै ते ३१ जुलै, २०२०
पदविका अभ्यासक्रम, पदवीपूर्व व पदव्युत्तर अंतिम परीक्षांचे तसेच त्यांच्या अनुशेष परीक्षांचे निकाल	१५ ऑगस्ट, २०२० पर्यंत
शैक्षणिक वर्ष २०२० - २०२१:	
अ) पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तरच्या अभ्यासक्रमांचे प्रथम वर्ष वगळून सर्व अभ्यासक्रमांचे वर्ग	अ) ०१ ऑगस्ट, २०२० पासून
ब) प्रथम वर्ष- पदविका, पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर	ब) ०१ सप्टेंबर २०२० पासून

(क) विद्यमान परिस्थिती आणि भविष्यकालिन अनिश्चितता

- १) विद्यापीठांनी विद्यार्थ्यांच्या, शैक्षणिक संस्थांच्या आणि संपूर्ण शिक्षण क्षेत्राच्या हितासाठी पारदर्शक पद्धतीने या मार्गदर्शक तत्वांमध्ये परिस्थितीच्या अनुषंगाने बदल, भर, सुधारणा करून अवलंब करावा.
- २) जर एखादी शिक्षण संस्था केंद्र किंवा राज्य सरकारने प्रतिबंधित व जमावबंदी केलेल्या क्षेत्रात येत असेल अशावेळी त्या संस्थेनी परिस्थिती अनुकूल निर्णय घ्यावेत. वरिल शिफारशी शासकीय किंवा सक्षम प्राधिकरणाने वेळोवेळी पारित केलेल्या मार्गदर्शक तत्वे किंवा सूचना यांच्या आड येणार नाहीत.

तथापी, वरिल शिफारशींच्या अनुषंगाने शैक्षणिक सत्र, परीक्षांचे नियोजन, शैक्षणिक वेळापत्रक तसेच पुढील सत्रांचे नियोजन करताना प्रत्येक महाविद्यालये, विद्यापीठांनी कोव्हीड-१९ च्या पार्श्वभूमीवर राज्य / केंद्र सरकार, मनुष्य बळ विकास मंत्रालय, विद्यापीठ अनुदान आयोग यांनी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या सूचना, मार्गदर्शक तत्वे यांचे काटेकोरपणे पालन करावे.

(ड) कोव्हीड-१९ या साथीच्या रोगाचा प्रसार आणि त्याचा दैनंदिन जीवनावर होणारा प्रभाव व याची व्याप्ती राज्याच्या वेगवेगळ्या प्रदेशांमध्ये भिन्न स्वरूपात दिसून येत आहे. म्हणूनच, विद्यापीठे / महाविद्यालयांमध्ये परीक्षांचे नियोजन आणि शैक्षणिक वेळापत्रकांच्या अंमलबजावणीत अडचणी उद्भवत असल्यामुळे या अहवालाच्या शिफारशीच्या अंमलबजावणीसाठी उपाययोजना सुचविण्याकरिता महाराष्ट्र राज्य सरकारने एक सल्लागार समिती गठीत करण्याची शिफारस केली जात आहे.

कोव्हीड-१९ या साथीच्या रोगाचा प्रभाव दीर्घकालिन असू शकतो, या पार्श्वभूमीवर उच्च शिक्षणाच्या क्षेत्रात ऑनलाइन शिक्षण प्रणाली एक आवश्यक भाग बनू शकते. ऑनलाईन शिक्षणाच्या पद्धती आणि विद्यापीठे व महाविद्यालये यांच्या नियमित कामकाजांमध्ये ते किती प्रमाणात वापरले जावेत यासाठी सूचना करण्यासाठी ही समिती राज्य सरकारला एका समितीचे गठन करण्याची शिफारस करीत आहे.

(इ) उपरोक्त शिफारशी (एकतर पूर्ण/अंशतः किंवा काही सुधारणांसह) माननीय कुलपती महोदयांनी स्वीकारल्यास, माननीय कुलपती कार्यालयास विशेष बाब म्हणून सर्व विद्यापीठांना या शैक्षणिक वर्षाच्या परीक्षांचे नियोजन आणि पुढील शैक्षणिक वर्षाच्या आयोजनासाठी विशेष निर्देश देण्याची विनंती केली जाऊ शकते. जेणेकरून विद्यापीठांच्या संबंधित प्राधिकरणांमार्फत या शिफारशी मंजूर करण्यासाठी अन्यथा लागणारा वेळ वाचू शकेल व आवश्यक अंमलबजावणी जलदगतीने होईल.

ऋणनिर्देशः

कोविड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे व तद्अनुषंगाने झालेल्या टाळेबंदीमुळे राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांच्या परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकाचे नियोजन करण्याकरीता मा. उदय सामंत, मंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांनी राज्यस्तरीय समिती गठीत करून शिफारशी करण्याची संधी उपलब्ध करून दिल्याबद्दल सर्वप्रथम समितीमार्फत त्यांचे आभार व्यक्त केले जात आहेत. तसेच मा. प्राजक्त तनपूरे, राज्यमंत्री, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचेही विशेष आभार समितीमार्फत नोंदविले जात आहेत. या समितीला वेळोवेळी अमूल्य मार्गदर्शन आणि सूचना केल्याबद्दल मा. सचिव, उच्च व तंत्रशिक्षण श्री. सौरभ विजय यांचेही विशेष आभार समितीमार्फत मानले जात आहेत. विद्यापीठ अनुदान आयोग आणि इतर शिखर संस्थांच्या सूचना आणि मार्गदर्शक तत्वांच्या आधारे या समितीने शिफारशी केल्या आहेत. समितीच्या वतीने विद्यापीठ अनुदान आयोग आणि त्यांच्या समितीने केलेल्या तपशीलवार मार्गदर्शक तत्वाबद्दल त्यांचे विशेष आभार व्यक्त केले जात आहेत. समितीचा अहवाल तयार करण्यासाठी मा. आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष श्री. संदीप कदम, प्राचार्य डॉ. राजीव मिश्रा, संचालक, कला संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, आणि राष्ट्रीय सेवा योजनेचे राज्य संपर्क अधिकारी डॉ. अतूल सालुंके या सर्वांचे विशेष सहकार्य लाभल्याबद्दल समितीच्या वतीने त्यांचे आभार व्यक्त केले जात आहेत.

राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांचे कुलगुरू, तंत्रज्ञान विद्यापीठ, मुक्त विद्यापीठांचे कुलगुरू, विविध महाविद्यालयांचे प्राचार्य, शिक्षक संघटना, विद्यार्थी संघटना आणि अनेक भागधारकांकडून प्राप्त झालेल्या विविध सूचनांसाठी समितीच्या वतीने सर्वांचे आभार व्यक्त केले जात आहेत.

स्वाक्षरीत/-

१. प्रा. सुहास पेडणेकर, कुलगुरु, मुंबई विद्यापीठ (निमंत्रक)
२. प्रा. नितीन करमळकर, कुलगुरु, सवित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
३. प्रा. देवानंद शिंदे, कुलगुरु, शिवाजी विद्यापीठ
४. प्रा. शशिकला वंजारी, कुलगुरु, एस.एन.डी. टी, विद्यापीठ
- ५) डॉ. धनराज माने, संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र शासन
६. डॉ. अभय वाघ, संचालक, तंत्रशिक्षण, महाराष्ट्र शासन

कालावधीसह अभ्यासक्रमांची माहिती

(अ) पदवीपूर्व अभ्यासक्रम					
अभ्यासक्रम	कालावधी (वर्षात)	एकूण सत्र	श्रेणीकरीता विचाराधीन सत्र	अंतिम वर्षाचे सत्र	परीक्षा घ्यावयाचे सत्र
बी.ए. (B.A)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बी.एड. (B.Ed)	०२	०४	१	३ आणि ४	०४
बी.कॉम (B.Com)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बी.एस्सी (B.Sc)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बी.व्होक (B.Voc)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बीबीए/बीबीए(आयबी)/बीबीए (सीए)BBA/BBA (IB)/BBA(CA)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बीएचएमसीटी (BHMCT)	०४	०८	१ ते ५	७ आणि ८	०८
बीई (BE)	०४	०८	१ ते ५	७ आणि ८	०८
बी.फार्म (B. Pharm)	०४	०८	१ ते ५	७ आणि ८	०८
बी.आर्च (B. Arch)	०५	१०	१ ते ७	९ आणि १०	१०
बीएस्सी (एचएस) BSc (HS)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बी.प्लानिंग (B. Planning)	०४	०८	१ ते ५	७ आणि ८	०८
अभियांत्रिकी डिप्लोमा (पदविका) (Diploma in Engineering)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
** बीएमएस (BMS)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बीएमएस/ एमबीए (५ वर्षे) (BMS/ MBA (5Yrs))	०५	१०	१ ते ७	९ आणि १०	१०
एलएलबी (LLB)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
बीएलएस (५ वर्षीय) (BLS (5 Yrs)	०५	१०	१ ते ७	९ आणि १०	१०
बीबीए/एलएलबी एकात्मिक (BBA/LLB Integrated)	०५	१०	१ ते ७	९ आणि १०	१०

	बी.पीएड (BPED)	०२	०४	१	३ आणि ४	०४
	बीएमएम (BMM)	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
	BSW	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
	B LIB	०३	०६	१ ते ३	५ आणि ६	०६
	BFA	०४	-	१ ते २ वर्षे yrs	०४ वर्षे	०४ yrs
(ब)	पदव्युत्तर अभ्यासक्रम					
	अभ्यासक्रम	कालावधी (वर्षात)	एकूण सत्र	श्रेणीकरीता विचाराधीन सत्र	अंतिम वर्षाचे सत्र	परीक्षा घ्यावयाचे सत्र
	एम.ए./एम.कॉम/एम.एस्सी/एमई/एम.फार्म/एम.आर्च/एम.व्होक/एम.प्लानिंग (MA / M.Com/ MSc/ ME/ M. Pharm/M. Arch / M.Voc./ M. Planning)	०२	०४	१	३ आणि ४	०४
	एमबीए (MBA)	०२	०४	१	०३ आणि ०४	०४
	एमसीए (MCA)	०३	०६	१ आणि ३	०५ आणि ०६	०६
	सरळ द्वितीय एमसीए (Direct Second Year MCA)	०२	०४	१	०३ आणि ०४	०४
**	एमएमएस (MMS)	०२	०४	०१	०३ आणि ०४	०४
	अर्धवेळ तीन वर्षीय पदव्युत्तर मास्टर इन मॅनेजमेंट (PART TIME THREE YEAR MASTER PROGRAMS IN MANAGEMENT)	०३	-	१ वर्षे	-	०३ वर्षे
	एम.एड (M.ED)	०२	०४	०१	०३ आणि ०४	०४
	एम.पी.एड(M.P.ED)	०२	०४	०१	०३ आणि ०४	०४
	एमएसडब्ल्यू (MSW)	०२	०४	०१	०३ आणि ०४	०४

टिप- १) अंतिम वर्ष पदवीपूर्व आणि पदव्युत्तर विषय सत्राच्या परीक्षा घेण्यात आल्या आहेत

२) वर नमूद केलेल्या अभ्यासक्रमांन्यतिरीक्त विद्यापीठांचे इतर काही अभ्यासक्रम असतील अशा अभ्यासक्रमांचे

नियोजन वरील सुत्रानुसार करण्यात यावे.

परिशिष्ट- २

पदविका अभ्यासक्रम आणि कालावधी (पॉलिटेक्नीक)

अभ्यासक्रमांचे नाव आणि स्वरूप	कालावधी	एकूण सत्र	श्रेणीकरीता विचाराधीन सत्र	अंतिम वर्षांचे सत्र	परीक्षा घ्यावयाचे सत्र
दहावीनंतरचे अभियांत्रिकी पदविका (Post SSC Engineering Diploma)	३ वर्ष	०६	१ ते ३	५ आणि ६	६
बारावीनंतरचे पदविका (डी.फार्म) (Post HSC Diploma in Pharmacy (D.Pharm))	२ वर्ष	--	प्रथम वर्ष	-	द्वितीय वर्ष
बारावीनंतरचे पदविका (एच.एम.सी.टी) (Post HSC Diploma in H.M.C.T)	३ वर्ष	०६	१ ते ३	५ आणि ६	६
बारावीनंतरचे पदविका (सरफेस कोटिंग टेक्नोलॉजी) (Post HSC Diploma in Surface Coating Technology)	३ वर्ष	०६	१ ते ३	५ आणि ६	६

टिप- अंतिम वर्षांच्या पदविकांसाठी विषय सत्राच्या परीक्षा घेण्यात आल्या आहेत

Estd. 1962
Naac 'A' Grade

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर परिपत्रक

मार्च/एप्रिल/मे -२०२० उन्हाळी सत्रातील परीक्षांबाबत

संदर्भ- मा. संचालक,(उच्च शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य यांचे पत्र क्र। युएनआय/२०२०/बैठक/विशी-
१/४१३१/ए,दिनांक ८ मे ,२०२०

कोव्हीड-१९ च्या प्रादुर्भावामुळे व तदनुषंगाने झालेल्या टाळेबंदीमुळे राज्यातील सर्व अकृषी विद्यापीठांच्या परीक्षा व शैक्षणिक वेळापत्रकाचे नियोजन करण्याकरिता राज्य शासनाने समिती गठीत केली होती. सदर समितीने केलेल्या शिफारसी शासनाने स्वीकृत केल्याचे व त्या अनुषंगाने विद्यापीठांनी आवश्यक कार्यवाही करून अधिनिस्त महाविद्यालयांना कळविण्याचे संदर्भीय पत्रान्वये सूचित केलेले आहे.

त्यास अनुसरून प्रस्तुत शिफारसी विद्यापीठाच्या सक्षम प्राधिकरणासमोर सादर करण्यात येत आहेत. तथापि अधिविभागप्रमुख, प्राचार्य, शिक्षक व विद्यार्थ्यांच्या मनात संभ्रम राहू नये व त्यांना सदर बाबीची **प्राथमिक माहिती** अवगत व्हावी या हेतूने खालीलप्रमाणे ठळक बाबी माहितीकरिता कळविण्यात येत आहेत -

१) अंतिम वर्षामध्ये प्रवेशित असलेल्या विद्यार्थ्यांनी अंतिम सत्राची परीक्षा (लेखी व प्रात्यक्षिक) द्यावयाची आहे. जसे -

अ) दोन वर्षीय अभ्यासक्रमांमध्ये चौथ्या सत्राचे विद्यार्थी व चौथ्या सत्राच्या ज्या विद्यार्थ्यांचे सत्र १,२ व ३ मधील विषय अनुत्तीर्ण असतील, अशा सत्रांच्या परीक्षा अंतिम सत्राच्या परीक्षेपूर्वी होणार आहेत.

ब) तीन वर्षीय अभ्यासक्रमांमध्ये सहाव्या सत्राचे विद्यार्थी व सहाव्या सत्राच्या ज्या विद्यार्थ्यांचे सत्र ३, ४ व ५ मधील विषय अनुत्तीर्ण असतील अशा सत्रांच्या परीक्षा अंतिम सत्राच्या परीक्षेपूर्वी होणार आहेत.

क) चार वर्षीय अभ्यासक्रमांमध्ये आठव्या सत्राचे विद्यार्थी व आठव्या सत्राच्या ज्या विद्यार्थ्यांचे सत्र ५, ६ व ७ मधील विषय अनुत्तीर्ण असतील अशा सत्रांच्या परीक्षा अंतिम सत्राच्या परीक्षेपूर्वी होणार आहेत.

ड) पाच वर्षीय अभ्यासक्रमांमध्ये दहाव्या सत्राचे विद्यार्थी व दहाव्या सत्रांच्या ज्या विद्यार्थ्यांचे सत्र ७, ८ व ९ मधील विषय अनुत्तीर्ण असतील अशा सत्रांच्या परीक्षा अंतिम सत्राच्या परीक्षेपूर्वी होणार आहेत.

२) वार्षिक परीक्षा पद्धती असणाऱ्या पदव्युत्तर पदविका / पदविका अभ्यासक्रमांच्या विद्यार्थ्यांनी अंतिम परीक्षा द्यावयाची आहे

३) उपरोक्त प्रमाणे घेण्यात येणाऱ्या परीक्षांसाठी सर्व महाविद्यालये सद्यस्थितीत ही परीक्षा केंद्र म्हणून राहतील.

- ८) उपरोक्त प्रमाणे, ज्या विद्यार्थ्यांच्या परीक्षांचे निकाल घोषित करण्यात येतील व त्यांना जर श्रेणी सुधारण्यासाठी पुन्हा परीक्षा द्यावयाची असेल तर अशा विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक वर्ष सुरु झाल्यानंतर चार महिन्यांच्या आत परीक्षा अर्ज भरून परीक्षा देता येईल.
- ९) उन्हाळी सत्र -२०२० करिता विविध अभ्यासक्रमातील, विविध सत्रातील ज्या विद्यार्थ्यांनी काही कारणास्तव परीक्षा अर्ज सादर केलेले नाहीत अशा विद्यार्थ्यांच्या परीक्षा अर्ज भरण्याकरिता विद्यापीठाद्वारे स्वतंत्रपणे कळविण्यात येईल.
- १०) परीक्षेचा कालावधी १ जुलै ते ३१ जुलै २०२० दरम्यान राहिल .
- ११) उपरोक्त सर्व नमूद बाबी विद्यार्थ्यांमध्ये असलेल्या शंकांचे निरसन करण्यासाठी आहेत. या सर्व बाबी सक्षम प्राधिकरणासमोर निर्णयासाठी ठेवण्यात येत असून प्राधिकरणाच्या निर्णयानुसार कार्यवाही करण्यात येईल. उपरोक्त बाबीमध्ये झालेले बदल आपणास वेळोवेळी सर्व घटकांना कळविण्यात येतील.
- १२) दूरशिक्षण केंद्राच्या विद्यार्थ्यांना स्वतंत्रपणे कळवण्यात येईल.

जा.क्र/ शिवाजी वि/ परीक्षा / ३३ /२०२०
दिनांक -१५ मे २०२०

प्र. संचालक
परीक्षा व मूल्यमापन मंडळ

Protocol for Conduct of Examination during COVID-19

Before Examination:

1. Examination centres should enforce regular hand washing with safe water and soap, alcohol rub/hand sanitizer or chlorine solution.
2. Daily disinfection and cleaning of all the surfaces should be done.
3. Examination Centres to provide water, sanitation and waste management facilities and follow environmental cleaning and decontamination procedures
4. Seating arrangement should be done to promote social distancing i.e. limiting large groups of invigilators, examination staff and students coming together.
5. Preparing the examination schedule in such a way so as avoid grouping i.e. to Staggering the beginning and end of the respective papers every day.
6. Emergency contact list for medical help be circulated amongst all and displayed at prominent locations.

Checklist and Procedures:

1. Promote and demonstrate regular hand washing and positive hygiene behaviours and monitor their implementation.
2. Ensure adequate, clean toilets.
3. Ensure soap and safe water is available.
4. Encourage frequent and thorough washing (at least 20 seconds) before examination commences. The students may be allowed to come one-hour prior examination and settle in the class.
5. Place hand sanitizers in toilets, classrooms, halls, and near exits where possible.
6. Clean and disinfect classrooms and especially water and sanitation facilities at least once a day, particularly surfaces that are touched by many people (railings, lunch tables in canteen, door and window handles, teaching and learning aids etc.)
7. Use sodium hypochlorite at 0.5% (equivalent 5000 ppm) for disinfecting surfaces and 70% ethyl alcohol for disinfection of small items, and ensure appropriate equipment for cleaning staff.
8. Increase air flow and ventilation wherever possible.
9. Display boards for encouraging good hand and respiratory hygiene practices.
10. Ensure trash is removed daily and disposed of safely.

11. A special task force with qualified medical practitioner be made available to check the temperature and other symptoms such as coughing, fever, shortness of breath. However while doing so the stigma should be prevented by using facts and reminding students to be considerate of each other.
12. Students should be strongly advised not to turn the pages of the answer books using saliva. Small sponge with little water may be placed wherever possible both for invigilators and students.
13. Invigilators should be strictly advised to use gloves and the signing on the answer books may be waived off. Care should be taken to minimise the human touches to the answer books.
14. Students should be advised not to share cups, eating utensils, food or water bottle with others.
15. Students should be advised to model good practices such as sneezing or coughing into their elbow and washing their hands, not to stigmatize their friends or tease anyone about being sick, and report to the invigilator if they feel sick.
16. Ideally in the beginning of the examination session, one of the students may be encouraged to make the announcement regarding safety norms.

Reference: The draft is based on UNESCO guidelines, customized to suit the local context wherever required.